

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw kerncentrales
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Uw kenmerk :
Uw brief van :
Behandeld door :
Doorkiesnummer :

Zaaknummer :
Documentnummer :
Bijlagen : -
Heinkenszand,

Onderwerp: Reactie op het voornemen en voorstel voor participatie nieuwbouw kerncentrales

Geachte mevrouw, heer,

Wij hebben kennis genomen van het document Voornemen en voorstel voor participatie nieuwbouw kerncentrales (hierna VenP), datum 8 februari 2024. Een helder VenP waarin het waarom, nut en noodzaak en de doelstellingen en opgave van nieuwbouw kerncentrales concreet zijn uiteengezet. Ambtelijk en bestuurlijk zijn wij tot nu toe goed ingelicht. Ook waarderen wij het dat u onze inwoners op maandag 26 februari 2024 online en tijdens een informatiebijeenkomst op dinsdag 5 maart 2024 in Heinkenszand heeft geïnformeerd.

Positie gemeente Borsele en de Borselse Voorwaarden

Voordat we inhoudelijk ingaan op het VenP brengen wij het volgende onder uw aandacht.

Onze positie: niet óf, wel hoe

Het is goed om stil te staan bij de positie die de gemeente Borsele inneemt. We begrijpen heel goed dat het Nederlandse energiesysteem moet worden verduurzaamd en uitgebreid. De keuze óf kernenergie een belangrijk onderdeel wordt van het toekomstige Nederlandse energiesysteem en óf er twee nieuwe kerncentrales komen ligt bij het Rijk. Als gemeente Borsele gaan we niet over de vraag óf ze er komen en waar. We sturen wel volop op h^oe ze er komen als door het Rijk besloten wordt dat ze in Borsele komen. Het doel van de gemeente Borsele is om, in goed overleg met onze inwoners, ervoor te zorgen dat de landelijke opgaven in de energietransitie leiden tot een versterking van de leefkwaliteit in de gemeente Borsele. Daarbij kijken we nadrukkelijk naar de optelsom van de vele grootschalige energieprojecten die op de gemeente afkomt.

Betrek de Borselse Voorwaarden actief bij de verdere planvorming

Vanuit bovenstaand doel heeft de gemeenteraad van Borsele besloten om een ingelote groep inwoners en dorpsraadleden, met steun van lokale experts, voorwaarden op te laten stellen voor de eventuele komst van deze energieprojecten: de Borselse Voorwaarden Groep. De Borselse Voorwaarden Groep leverde 39 voorwaarden op, onderverdeeld in tien thema's. In de raadsvergadering van 11 januari 2024 heeft de gemeenteraad deze voorwaarden unaniem en

ongewijzigd vastgesteld. De voorwaarden zijn digitaal te raadplegen via <https://www.borsele.nl/sites/borsele/files/2024-01/Borselse%20Voorwaarden%202023.pdf> en worden op 10 april 2024 officieel aan minister Jetten overhandigd.

Dit vragen wij van u:

betrek de Borselse Voorwaarden actief en volledig bij de verdere planvorming rond de nieuwbouw van de kerncentrales. Geef hierbij duidelijker aan dat de voorkeursbeslissing die de minister gaat nemen onlosmakelijk is verbonden met een besluit over het Rijk-Regiopakket.

Dit geeft de minister zelf ook aan in de Kamerbrief van 1 februari 2024 waarin de mijlpalen van 'Voorkeursbeslissing (=locatiebesluit)' en 'Oplevering Rijk-Regiopakket' zijn gekoppeld. We zien in uw Voornemen nu nog geen verwijzing naar de Borselse Voorwaarden en het Rijk-Regiopakket. Illustratief is ook dat in de beschrijving van de locatieafweging op pagina 8 en 9 van het Voornemen heel veel terechte factoren staan die worden meegewogen. Echter, een essentiële factor ontbreekt: lokaal draagvlak en een goede en rechtvaardige balans tussen lokale lasten en lusten.

We verwijzen in dit kader ook graag naar 'Splijtstof', het belangwekkende advies van de Raad voor Leefomgeving en Infrastructuur uit 2022. Hierin staat onder meer: 'Volgens ons zal het helpen als het besluitvormingstraject over nieuwe kerncentrales zo wordt ingericht, dat naast wetenschappelijke-technische kennis het perspectief van burgers er een inherent onderdeel van vormt. Aspecten die burgers van belang vinden, moeten serieus worden meegewogen.' Ook vraagt dit advies nadrukkelijk aandacht voor een rechtvaardige verdeling van lusten en lasten: 'Tot slot vormt rechtvaardigheid een heikel punt bij kernenergie. Daarbij gaat het in de eerste plaats om het besluitvormingsproces: mensen vinden het belangrijk dat er naar iedereen wordt geluisterd en dat dus ook hún perspectief herkenbaar wordt meegewogen. In de tweede plaats gaat het om de lusten en lasten van kernenergie: mensen vinden het belangrijk dat deze rechtvaardig worden verdeeld. Het gaat dan bijvoorbeeld om de locatiekeuze voor nieuwe kerncentrales, ...'

Reactie op het onderdeel "het voornemen"

Eerder helderheid over fysieke maatregelen

Het gaat hier ook om timing van besluitvorming. Op pagina 17 van het Voornemen is aangegeven dat het bevoegd gezag ten tijde van het projectbesluit inzicht geeft 'in de maatregelen en voorzieningen voor de fysieke leefomgeving die genomen worden om het project te realiseren.' Dat is voor de gemeente Borsele te laat.

Dit vragen wij van u:

geef bij de voorkeursbeslissing (met het locatiebesluit) al helderheid over maatregelen in de fysieke leefomgeving om de negatieve lokale impact te minimaliseren en de leefbaarheid waar mogelijk te versterken.

Denk daarbij onder andere aan de oplossing voor het koelwater, het feit dat alle werkzaamheden (ook de tijdelijke) niet buiten het Sloegebied plaatsvinden en afspraken over bouwlogistiek. Dit zijn enkele voorbeelden. Zoals eerder aangegeven: de Borselse Voorwaarden geven een compleet beeld van onze voorwaarden.

Ruimtelijke inpassing van kerncentrales, toeleidende infrastructuur en tijdelijke bouwruimte

Op pagina 5 van het Voornemen beschrijft u de opgave en daarmee de doelstelling van dit project: 'Het ruimtelijk inpassen van twee nieuwe kerncentrales in Nederland met een bewezen ontwerp (generatie III+) die elk een vermogen kunnen leveren van meer dan 1000 megawatt (MW).' We willen benadrukken dat het voor de gemeente Borsele essentieel is dat 'Het ruimtelijk inpassen' niet alleen gaat over de twee nieuwe kerncentrales, maar ook over het ruimtelijk inpassen van de eventuele bijbehorende toeleidende infrastructuur en de tijdelijke bouwruimte.

Dit vragen wij van u:

bent u het met de gemeente Borsele eens dat 'Het ruimtelijk inpassen' niet alleen gaat over de twee nieuwe kerncentrales maar ook over het ruimtelijk inpassen van de eventuele bijbehorende toeleidende infrastructuur en de tijdelijke bouwruimte?

Toeleidende energie infrastructuur

Ten aanzien van de eventuele bijbehorende toeleidende infrastructuur hebben wij met belangstelling en verontrusting kennisgenomen van de brief van de minister voor Klimaat en Energie van 29 februari 2024 aan de Tweede kamer met als onderwerp 'Voortgang projectprocedures nieuwbouw kerncentrales en programma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee'. In de brief geeft de minister aan dat TenneT op verzoek van EZK, vooruitlopend op de start van de procedure voor de kerncentrales, alvast de inpasbaarheid onderzocht heeft van twee nieuwe kerncentrales in het hoogspanningsnet, inclusief het effect van een mogelijk aanvullende aanlanding van Wind op Zee in Zeeland na 2030. Voor Zeeland laat de studie zien dat er ondanks de nu geplande uitbreidingen van de infrastructuur sprake kan zijn van knelpunten in het hoogspanningsnet bij inpassing op de locatie Borssele. Op de locatie Borssele lijkt volgens het model tot ca 1.6GW vermogen inpasbaar zonder additionele infrastructuur, dit is onvoldoende voor twee grote kerncentrales van minimaal 1000MW.

In het VenP staat geschreven dat vanuit een gezichtspunt van betaalbaarheid aangenomen wordt dat twee kerncentrales het meest kostenefficiënt kunnen worden gerealiseerd wanneer deze op één locatie en in serie worden gebouwd. De wenselijkheid en de haalbaarheid van twee centrales op één locatie moet nog blijken uit verschillende onderzoeken.

Wij hebben niet helder wat de studie van TenneT betekent voor (de eerste stap van) de projectprocedure 'Nieuwbouw kerncentrales'. Wij willen hierbij al wel het hieronder geformuleerde signaal afgeven.

Dit vragen wij van u:

als de opwekking van energie en/of de aanlanding van energie met zich meebrengt dat hiervoor aanvullende infrastructuur nodig is in het Zeeuwse, moet deze ondergronds aangelegd worden.

Op 5 oktober 2023 heeft de gemeenteraad hierover unaniem een amendement aangenomen en ook de Borselse Voorwaarden Groep heeft dit in een van haar voorwaarden voor grootschalige energietransitieprojecten opgenomen.

Kijk naar de optelsom van alle projecten

Het is goed dat u op pagina 11 tot en met 13 van het Voornemen ingaat op de samenhang met andere projecten. Het overzicht laat zien dat er ontzettend veel gebeurt op een paar vierkante kilometer Borsels grondgebied. Wat we nog steeds missen is een aanpak waarmee op het geheel van deze projecten wordt gestuurd. Zoals we ook in eerdere reacties/zienswijzen (over

bijvoorbeeld de concept NRD Bedrijfsduurverlenging kerncentrale Borssele (6 juli 2023), de concept NRD Hoogspanningsstation omgeving Sloegebied (22 februari 2023) en het VenP Nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding Zeeuws-Vlaanderen (6 december 2023)) hebben aangegeven: in onze ogen volstaat het niet meer om deze projecten als losse bouwstenen procedureel af te wikkelen. Want de ruimte is schaars en kan maar één keer uitgeven worden. Uiteindelijk gaat het voor onze gemeente en onze inwoners om de opgetelde effecten op landschap, milieu en leefbaarheid. Onze terugkerende boodschap is: bied overzicht, onderken dat en onderzoek hoe projecten samenhangen en elkaar beïnvloeden (positief en negatief) en laat dat meewegen in de besluitvorming. U biedt overzicht, maar in het Voornemen staat niet hoe u stuurt op de samenhang en onderlinge beïnvloeding en hoe u de optelsom van alle projecten op ons grondgebied meeweegt in het besluit over de twee kerncentrales.

Dit vragen wij van u:

ontwikkel een aanpak die oog heeft voor de optelsom van alle ontwikkelingen in en rondom onze mooie gemeente Borsele. Dit zodat er een basis is voor een betere integrale besluitvorming in alle lopende en toekomstige projectprocedures.

Plan-MER en Integrale Effect Analyse

In het Voornemen wordt een aantal keren verwezen naar het plan-MER en een Integrale Effect Analyse. Op pagina 17 staat: 'De locaties worden vervolgens vergeleken op milieueffecten (op basis van een plan-MER)'. Maar ook andere aspecten, zoals techniek, kosten, toekomstvastheid en omgeving zijn van belang (integrale effectenanalyse).

Dit vragen wij van u:

geef ons zo snel mogelijk inzicht in het verschil tussen beide analyses en de reikwijdte en de onderzoeksthema's van beide analyses. Dit omdat de regio zelf ook onderzoek wil doen naar de lokale impact in de vorm van een Lokaal Impact Rapport.

Reactie op het onderdeel "het voorstel voor participatie"

Fijn dat u aangeeft dat participatie in dit proces bij uw ministerie hoog in het vaandel staat. We waarderen uw ambitie en inspanningen om inwoners en andere omgevingspartijen actief te betrekken. Dat is erg belangrijk in dit complexe proces. De aanstelling van een omgevingsmanager vinden wij zeer positief. Goed dat inwoners en andere omgevingspartijen een aanspreekpunt vanuit EZK in de regio hebben waar ze met vragen en zorgen terecht kunnen. Daarnaast zijn we ook blij dat er op korte termijn een fysiek informatiepunt in de gemeente Borsele geopend wordt. Dit biedt de mogelijkheid voor inwoners om ook daar informatie te verkrijgen en vragen en zorgen te delen. Ook onze gemeentelijke omgevingsmanager zal hier geregeld te vinden zijn.

Wat het voornemen wat ons betreft onvoldoende duidelijk maakt, is wat er met de inbreng van onze inwoners en andere partijen op dit voorstel gedaan wordt. Ook valt ons op dat de participatiestappen op pagina 22 tot en met 24 erg veel zijn gericht op informeren en vragen beantwoorden. Om in vaktermen te praten: de activiteiten lijken laag op de participatieladder te staan en het gaat vooral om formele participatie.

Dit vragen wij van u:

besteed meer aandacht aan informele participatie in de vorm van een dialoog met alle belanghebbenden, waaronder zeker ook onze inwoners. En maak duidelijker wat met de inbreng wordt gedaan.

Ten slotte: Inwoners willen graag open en eerlijke communicatie op een begrijpelijke en beeldende manier (zie voorwaarde 5.2 van de Borselse Voorwaarden), zodat iedereen het kan begrijpen en goed geïnformeerd is.

Samenvattend

1. Betrek de Borselse Voorwaarden actief en volledig bij de verdere planvorming rond de nieuwbouw van de kerncentrale. Geef hierbij duidelijker aan dat de voorkeursbeslissing die de minister gaat nemen onlosmakelijk is verbonden met een besluit over het Rijk-Regiopakket.
2. Geef bij de voorkeursbeslissing (met het locatiebesluit) al helderheid over maatregelen in de fysieke leefomgeving om de negatieve lokale impact te minimaliseren en de leefbaarheid waar mogelijk te versterken.
3. Bent u het met de gemeente Borsele eens dat ‘Het ruimtelijk inpassen’ niet alleen gaat over de twee nieuwe kerncentrales maar ook over het ruimtelijk inpassen van de eventuele bijbehorende toeleidende infrastructuur en de tijdelijke bouwruimte?
4. Als de opwekking van energie en/of de aanlanding van energie met zich meebrengt dat hiervoor aanvullende infrastructuur nodig is in het Zeeuwse, moet dit ondergronds aangelegd worden.
5. Ontwikkel een aanpak die oog heeft voor de optelsom van alle ontwikkelingen in en rondom onze mooie gemeente Borsele. Dit zodat er een basis is voor een betere integrale besluitvorming in alle lopende en toekomstige projectprocedures.
6. Geef ons zo snel mogelijk inzicht in het verschil tussen de analyse in het plan-MER en de analyse in de Integrale Effect Analyse. En in de reikwijdte en de onderzoeksthema's van beide analyses.
7. Besteed meer aandacht aan informele participatie in de vorm van een dialoog met alle belanghebbenden, waaronder zeker ook onze inwoners. En maak duidelijker wat met de inbreng wordt gedaan.

Wij vertrouwen erop dat onze hierboven genoemde aandachtspunten onderdeel gaan uitmaken van het verdere proces projectprocedure ‘Nieuwbouw kerncentrales’.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Borsele,
de secretaris,   de burgemeester,